

ANDREJOVI MRÁZOVĽ

Bratislava 1. januára 1946

Milý Ondro,

premýšľam o tom, ako najlepšie uctiť pamiatku Janka Jesenského a ako najlepšie vyzdvihnúť význam jeho osobnosti i diela a napadá mi táto vec:

Bolo by treba vydať dobrý výbor z jeho básnického diela so životopisom a s ocenením jeho práce. Myslím na výbor populárny, ľudový a z Jesenského možno takýto výbor vystrojil skôr ako z hociktorého slovenského básnika. Aby si mi dobre rozumel, podľa môjho názoru Jesenský musí byť vyzdvihnutý veľmi vysoko nad všetkých našich básnikov, i keď by sa prísna kritika vyslovila kladnejšie o básnickej stránke iných autorov. Prosto politický a ideový význam Jesenského pre túto etapu našej histórie musí byť po všetkých stránkach ostro zdôraznený.

Obraciam sa na Teba s týmto námetom a s touto žiadosťou, pretože si zaangažovaný v Tranosciu, kde Jesenského knihy vychodia. Myslím, že aj tam pochopia potrebu takéhoto podujatia. Knižka nesmie byť drahá a ako vravím, prístupná aj pre čitateľstvo nezainteresované o poéziu. Navrhni, prosím Ťa, Tranosciu vydanie výboru z diela Janka Jesenského a hlavne, sadni si a takýto výbor urob. Až by si mal program hotový, bol by som Ti vďačný, keby si ma o ustrojení výboru i informoval.

Vrele Ťa pozdravujem v novom roku

Tvoj
L. Novomeský

PhDr. Andrej Mráz (1904—1964), literárny kritik a historik, pedagóg. Pracovník MS, od 1938 docent, od 1941 profesor FFUK v Bratislave. Od r. 1953 akademik SAV. S Novomeským úzko spolupracoval od polovice 20. rokov. Brožúru o Jesenského diele vydal až v r. 1948, ale nie tú a takú, akú chcel od neho Novomeský.

Janko Jesenský (1874—1945), básnik a prozaik. V prvej vojne prešiel na ruskú stranu a organizoval odboj proti Rakúsko-Uhorsku. Po prevrate župan, od r. 1929 viceprezident Krajinského úradu, od r. 1935 na penzii. Klérofašistický režim napádal a vysmieval v ostrých satirických básňach.

V novembri 1945 ho vymenovali za národného umelca. Novomeský napísal 29. XI. predsedovi vlády Zd. Fierlingerovi: „Dovoľ, aby som sa poďakoval Tebe i vláde za taktné porozumenie pre slovenské veci, ktoré ste prejavili poskytnutím titulu národný umelec Jankovi Jesenskému a to aj bez iniciatívy z našej strany.“

Ťažko uveriť, že sa tento akt uskutočnil bez iniciatívy poverenika školstva. (S Jesenským dostal tento čestný titul aj architekt Dušan Jurkovič.) Veľkú aktivitu však Novomeský vyvinul po smrti J. Jesenského (27. XII.), keď o jeho význame predniesol niekoľko prejavov.

Nevedno prečo nevyšiel navrhovaný výber básní. Liptovsko-mikulášsky Tranoscius iba dovydával Jesenského zobraňované spisy (začaté r. 1944) v redakcii R. Brtáňa.

Príčinou mohla byť skutočnosť, že už v januári 1946 vyšla knižka Čierne dni a vo februári Proti noci a Na zlobu dňa I., II. s básňami, ktoré Jesenský napísal v rokoch klérofašizmu. Brtáň v úvode k publikácii Jankovi Jesenskému Rudo Brtáň (Martin 1946) uvádza, ako pred SNP na požiadanie Tranoscia zostavil osem zväzkov spisov a pokračuje: „Po povstaní sme obišli pôvodný plán a našťastie, ešte za básnikovho súhlasu a spolupráce sme dohotovili aktuálnejšie zbierky poézie: Proti noci, krásne Čierne dni a Na zlobu dňa I. a II. Pre moju zaujatosť a pobyt v Moskve len záložky na ostatné dve zbierky napísal a zväzok Na zlobu dňa II. skorigoval dr. A. Kostolný.“

Primátorovi Bratislavy Antonovi Vasekovi napísal Novomeský 1. I.: „Aby sa náležite a zaslúžene vyzdvihol vynikajúci význam básnika Janka Jesenského, bude treba o. i. zaangažovať do diela popularizácie tohto mena i naše mestá. Navrhoval by som, aby Bratislava vyšla iniciatívne v tomto smere. Dobré by bolo, keby niektoré vhodné námestie alebo ulica boli pomenované menom Janka Jesenského. Ak by už niektorá ulička niesla toto meno v Bratislave, nebolo by od veci, keby sa nazvala nová, veľká ulica jeho menom.“ (Stalo sa tak na slávnostnej schôdzi MNV 11. I. 1946. Na Jesenského ulicu premenovali dovtedajšiu Ružovú.)